

“Natuur en Landbouw, scheiden of verweven?” – Toespraak op de Ledendag 2021 van Landelijk Vlaanderen door senator Steven Coenegrachts (Open VLD)

Dames en heren,

Hartelijk dank voor de gelegenheid u hier te mogen toespreken en wel over een thema dat mij nauw aan het hart ligt, namelijk de relatie tussen natuur en landbouw en hoe we die met mekaar verzoenen in ons versnipperd Vlaanderen.

En verzoenen is een woord dat bewust gekozen is. Want ons systeem van **ruimtelijke ordening** – en dan in het bijzonder het systeem van de ruimtebalans – pookt het vuur tussen ruimtegebruikers in onze samenleving op.

De strijd is om grond verankerd.

Zo wordt 15% van landbouwgebied gebruikt voor niet-agrarische doeleinden.

Resultaat: duurdere landbouwgrond en dus kwade landbouwers.

6% van het landbouwgebruik vindt dan weer plaats in een groene bestemming.

Resultaat: kwade natuurbeschermers.

Op 32% van wat bosgebied zou moeten zijn staat geen enkele boom.

Resultaat: kwade politici want wij willen meer bossen. De discussie over het bos dat de **UGent** wil kappen om er studentenwoningen op te bouwen toont dat nog maar eens aan.

U ziet zonder moeite dat dit een systeem is dat we best hervormen. En daarbij is het essentieel dat we naar het soort bestemming en het effectieve gebruik kijken.

Die strijd tussen bestemming en gebruik loopt natuurlijk tegen de achtergrond van maatschappelijke evoluties; zo zijn mensen zich steeds meer bewust van het belang van de open ruimte. Het belang van een goede, mooie en rijke natuur. De lockdowns van de voorbije jaren en het vele wandelen dat we allen hebben moeten doen zijn daar niet vreemd aan.

Er is natuurlijk ook de klimaatverandering. Die noopt ons bijvoorbeeld om op een andere manier om te gaan met water.

De demografische evolutie dwingt ons dan weer om dichter bij mekaar te wonen.

Tegelijkertijd zitten we met een landbouwsector. Een economische sector. Een sector die ons voorziet van kwalitatief en goedkoop voedsel. Een sector ook die op zoek is naar nieuwe toekomst, op zoek is naar een nieuw evenwicht tussen economische belangen en de terechte maatschappelijke vraag naar meer duurzaamheid.

En sector ook die een belangrijke speler is op vlak van ruimtegebruik. 46% van Vlaanderen is (theoretisch) voorbehouden voor landbouw.

Al deze – en vele andere – factoren en evoluties hebben een impact op die strijd om grond. Op die strijd om ruimte.

Het is duidelijk: we hebben nood aan een nieuw evenwicht tussen al die maatschappelijke belangen.

Meer plaats en aandacht voor natuur en biodiversiteit, ruimte voor nieuwe verdienmodellen in de landbouw en een toekomst voor de intensieve landbouw, weliswaar op een meer beperkte oppervlakte.

Want je kan natuurlijk niet én meer plaats voor natuur maken én meer plaats voor nieuwe landbouwmodellen én nog eens meer plaats voor de intensieve landbouw.

Mijn voorstel gaat ervan uit dat we de open ruimte opdelen in drie compartimenten.

Een eerste waar de nadruk op natuur ligt.

Een tweede zone voor de intensieve landbouw.

En een bufferzone tussen deze twee zones.

Ik ga kort wat dieper in op elk van die compartimenten.

De natuurcomponent omvat de natuur- en bosgebieden. Die verdubbelen we in oppervlakte. Waar mogelijk doen we dat aansluitend aan bestaande gebieden en focussen we op corridors tussen de natuurgebieden.

Bepaalde vormen van economische activiteit moeten daar een plaats hebben. Natuurlijk niet met bemesting en pesticides, dat spreekt vanzelf. Maar wel bijvoorbeeld vormen van landbouw die helpen natuur te beheren. We kijken in Vlaanderen te veel naar natuur als iets dat men zou moeten bezichtigen. Terwijl je natuur net moet kunnen ruiken, beleven, voelen en gebruiken.

In het buitenland zien we vaak dat er daar anders mee wordt omgegaan. Ik was vorige week op een streekproductenmarkt. Het was nogal ruim geïnterpreteerd want er stond iemand met olijfolie uit Italië. Hij vertelde dat de olijfboomgaard van zijn familie gelegen was in een bos dat beschermd is als Unesco-werelderfgoed. En dat een van de bomen waar hij olijven van oogst zo een 1.000 jaar oud is. Natuurlijk kon het ook wel mooie storytelling zijn, maar het toont vooral aan hoe men in het buitenland economische en andere functies toelaat in beschermde natuurgebieden. Ook in Vlaanderen moeten we daar opener in zijn.

De tweede zone is de zone voor de intensieve landbouw. En ik heb het reeds aangehaald, onze landbouwsector is een economische sector, die ons voorziet van kwalitatief en goedkoop voedsel. Ons gunstig klimaat en vruchtbare bodem zijn daar niet vreemd aan. En ook daar moet ruimte voor beschikbaar blijven.

Maar ook in die ruimte worden inspanningen verwacht voor de biodiversiteit. Ook daar zullen landbouwers verder moeten verduurzamen. Met natuurinvesteringen die ook rendabel zijn voor hun bedrijf. Want het landschap dat ze gebruiken verdient 'landschapszorg'. Vandaag de dag zijn al vele van onze landbouwers daar reeds mee bezig. Maar het mag het meer zijn, en het mag sneller gaan.

Tussen de twee zones voor natuur en landbouw, hebben we als derde compartiment een bufferzone. Een zone die de geleidelijke overgang vormt van het een naar het ander. Een zone waarmee we natuur en biodiversiteit proberen te scheiden van pesticiden en bemesting. Noem het de 'verweven' zone.

Want daar gaat het vandaag over.

Scheiden of verweven?

Wat mij betreft beide.

Geef natuur aan natuur, laat landbouw landbouw blijven en tracht in de bufferzone de twee te vermengen.

Wil dat zeggen dat het één het ander uitsluit? In deze gebieden niet.

De gordel rond de natuurgebieden wordt voorbehouden voor vormen van landbouw die een beperkte impact hebben op de omgeving. Denk bijvoorbeeld aan het systeem van agroforestry of boslandbouw.

Dat is uitstekend geschikt voor de Vlaamse context. We willen het concept agroforestry breder interpreteren dan het huidige concept dat focust op het aanplanten van een aantal bomen in weides of velden. Zo willen we ook voedselbossen en het aanplanten van voedselstruiken voor de dieren.

Deze gordel bestaat in ons voorstel uit die gebieden die weinig of geen toekomstwaarde hebben voor de eenzijdig op voedselproductie gerichte beroepslandbouw. Gebieden die perfect de functie als gordel of bufferzone kunnen opnemen.

Dames en heren

Dit plan heeft niet alleen een voordeel voor de biodiversiteit en ontwikkeling van natuurzones. Die worden immers vrij van de schadelijke impact van pesticiden en bemesting.

Maar dit kan ook een voordeel geven in de stikstofdiscussie. En ik hoor jullie denken 'hoezo?' Door dat het voorgesteld plan geen statisch gegeven is en zowel de bufferzone als de natuurgebieden nog in aantal kunnen groeien.

Beste mensen,

Om dus op de vraag 'natuur en landbouw, scheiden of verweven?' te antwoorden...

Door intensieve landbouw te scheiden van de natuur met een zone van verwevenheid ertussen, is er in Vlaanderen een toekomst voor beiden partijen, voor de biodiversiteit en voor ons.

Dank u wel